

Гжегожевська (Чепурняк) Т. О.,
канд. філол. наук., асист. кафедри
журналістики Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

Hzehozhevska (Chepurniak) Tetiana,
Candidate of Philological Sciences,
Assistant Lecturer of Journalism Department
at the Kamyanets-Podilsky
Ivan Ohiyenko National University

УДК 070.423(477) (049.32)

Рецензії Дарії Віконської на художні твори та наукові праці: композиційний і стильовий аспекти

Dariya Vikonska's Review on Belles-Letters and Scientific Works: Composition and Style Aspects

У статті визначено особливості рецензій Дарії Віконської на художні твори та наукові праці, які були опубліковані у 20–30-ті рр. ХХ ст. і досі не ставали об'єктом вивчення. Значна увага фокусується на композиції рецензій різної тематики. В дослідженні застосовані порівняння, аналіз, структурно-типологічний методи. З метою визначення жанрово-стильових особливостей рецензій використано описовий, художньо-естетичний методи.

Простежено, що рецензії Дарії Віконської різняться за обсягом, отже, у них немає всіх структурних елементів, що зумовлює відмінність у композиції. Виявлено, що в більшості рецензій немає зауважень. Їм властиві чіткий, послідовний виклад, метафоричне висловлювання. Бібліографічний опис наявний лише у рецензіях на наукові праці. Рецензії відрізняються стилем викладу (емоційний чи стриманий), який залежить від об'єкта рецензування.

Ключові слова: Дарія Віконська; рецензія; художній твір; наукова праця; композиція.

The author of the article purposed to find out the peculiarities of Dariya Vikonska's reviews on belles-lettres and scientific works which were published in the 20-30th of XX century and still have not been the object of the study. The considerable attention was focused on composition of reviews of different themes. So comparison, analysis, structural-typological methods were used during the research to clear up its specificity. The descriptive, artistic-aesthetic methods were used for defining genre-stylistic features of reviews.

It was traced that Dariya Vikonska's reviews had different extent, consequently they didn't have all structural elements, that predetermined a difference in composition. It was found out that the remarks were absent in the most of reviews. The clear, successive exposition, metaphorical expression were peculiar to them. Bibliographic description was used only in the reviews on the scientific works. The reviews differed in style of exposition (emotional or restrained), that depended on the object of reviewing.

Keywords: Dariya Vikonska; review; works of belles-lettres; scientific work; composition.

Вступ. Рецензія допомагає зорієнтуватися читачеві у виборі культурного дозвілля, тобто виконує популяризаторську роль. Вона стимулює до прочитання чи перегляду нового твору – важливого явища в мистецькому чи науковому житті. Методи відтворення, предмет дослідження, який є вже відображеною кимось дійсністю, визначають особливості рецензування. Цей вид діяльності передбачає фаховий аналіз та оцінювання нового мистецького явища, що виражає сприйняття рецензента, нерідко суб'єктивне. Об'єкт критики є основним чинником у розрізненні рецензій за тематичним спряму-

ванням. У полі зору рецензента може опинитися поезія, проза, драматургія, наукові праці і твори таких видів мистецтва, як живопис, графіка, театр, музика, хореографія, фотографія, кіно. Проте у всіх різновидах рецензії простежується спільне – намір критика відобразити власне ставлення до світу через аналіз твору [1, с. 155]. Рецензія має виконати такі завдання: розкрити суть твору, оцінити його, показати своє розуміння, делікатно зазначити помилки, сформулювати об'єктивну громадську думку.

Рецензенту потрібно викласти інформацію в такому обсязі, щоб у читача сформувалося

загальне уявлення про твір і виникло бажання прочитати книжку, переглянути фільм, виставку чи виставу. Він має бути людиною компетентною, добре підготовленою, обізнаною з предметом розгляду і чітко усвідомлювати свою відповідальність перед автором, громадськістю. Цим вимогам відповідала Дарія Віконська, яка на сьогодні залишається маловідомою постаттю української культури, незважаючи на появу в останні роки нових публікацій про неї, вихід у світ її творів. Тож тема дослідження є актуальною.

Теоретичне підґрунтя. Досі рецензії письменниці не були самостійним об'єктом вивчення, а згадувалися в контексті розгляду її творчого доробку. Н. Поліщук зазначає наявність у доробку письменниці рецензій, написаних на літературну і релігійну тематику [2, с. 12]. В. Ґабор наголошує на ролі Дарії Віконської у західноукраїнському літературно-мистецькому просторі 20–30-х рр. ХХ ст.: «підносила художнє слово і українську критичну думку на високий естетичний та філософський рівень, була талановита письменниця і дослідниця літератури, мистецтвознавець» [3, с. 7]. Він також наголошує на тому факті, що Дарія Віконська не вважала себе професійним критиком, засвідчуючи це рядками з листа до С.-Ю. Пеленського від 25 січня 1937 р. [3, с. 10]. Л. Шевчук, розкриваючи «ідейно-естетичні засади, літературознавчі стратегії й еволюційні етапи творчості Дарії Віконської на матеріалі епістолярію та літературно-критичних публікацій 30-х років ХХ століття», зауважує появу рецензій письменниці в літературно-мистецькому щомісячнику «Нова Хата» упродовж 1925–1927 рр. [4, с. 102].

Мета статті – виявити особливості рецензій на художні твори й наукові праці, підготовлених Дарією Віконською і опублікованих у 20–30-ті рр. ХХ ст.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких *завдань*:

- проаналізувати побудову рецензій;
- визначити жанрово-стильові особливості рецензій Дарії Віконської.

Методи дослідження. У статті використано такі методи: аналіз і порівняння, структурно-типологічний – для з'ясування специфіки композиції рецензій Віконської різної тематики, описовий, художньо-естетичний – під час визначення жанрово-стильових особливостей творів зазначеного жанру.

Результати дослідження. Дарія Віконська znana як прозаїк та авторка розвідки про творчість ірландського письменника Джеймса Джойса, однак коло її наукових інтересів значно різноманітніше. Вона зосереджувала увагу на проблемах літературознавства, релігієзнавства,

мистецтвознавства і заявила про себе як про «високоерудованого, глибокоінтелектуального критика» [2, с. 7]. В. Ґабор стверджує, що «сучасники зараховували Дарію Віконську до вдумливих літературних критиків та критика мистецтва» [3, 10], і «як літературний критик тяжіла до осмислюючої критики, яка б спонукала творити нову якість в літературі та мистецтві» [3, с. 11]. Свідченням цього є рецензії на книжку С. Яблонської «Чар Марока», яка є новаторською на теренах української літератури завдяки жанровій належності – подорожня проза. І хоч присвячені вони одному твору, однак дещо відмінні за композицією, були опубліковані в різних виданнях.

Рецензія під назвою «Чар Марока» була надрукована в 1932 р. на сторінках журналу «Жіноча Доля» (ч. 28), орієнтованого на жіночу аудиторію. Розпочинається вона з короткої характеристики книжки та її автора, однак не зазначені ні прізвище, ні назва твору (наявні ці відомості в основній частині й у висновку). Наголошено одразу на тому, що автор – це «відважна молода жінка», а твір – це враження від місця, яке вона нещодавно відвідала. На позначення його Дарія Віконська використовує перифраз «країна сонця, високих пальм та сочистих помаранч». Рецензентка визначає й місце твору в літературному процесі, наголошуючи на важливості його появи: «Література українська, відомо, особливо убога в описах подорожей. Книжка С. Яблонської тим більше цінна, що збагачує собою ту ділянку рідної письменности, яка виказує досі таку діймаючу недостачу» [2, с. 60]. Попри це вона не вдається до поглибленого аналізу теми та ідеї, лише поверхово окреслює зміст: показ чужого краю з його звичаями і традиціями. Натомість зосереджує увагу на художній формі, використовуючи тропи (епітети, метафори): «записки оці такі живі», «ніде нудного тону безбарвного оповідання минулих подій», «жива барвиста мова», «індивідуальність автора, що продирається крізь небуденно живий стиль книжки», «артистично схоплені світлини». Наявна й пряма висока оцінка майстерності авторки, яка презентувала свій перший твір: «зрлий талант вродженої артистки-письменниці», «дар естетичного спостереження», «літературно бездоганна мова авторки», для неї «словесний вираз є органічною конечністю». Отже, простежується прихильність Дарії Віконської до письменниці й у висновку рецензії, в якому висловлює переконання про актуальність твору в різні часи і дає свою оцінку: «Книжка у всякому разі заслуговує на якнайбільше поширення між молодими і старшими, жінками та мужчинами, бо дійсно цікаво написана,

книжка цікава для всіх» [2, с. 60]. Очевидним є звернення Дарії Віконської до читача, про що свідчить вживання дієслів у другій особі множини: «не стрінете», «стикаєтесь», «берете участь». У такий спосіб привертає увагу читача до книжкової новинки, що в цілому є комунікаційною метою будь-якого рецензента [5].

У 1933 р. у літературному журналі «Дажбог» (ч. 3) під рубрикою «Рецензії. Нові книжки» надруковано відгук «Зофія Яблонська. Чар Марока». Він дещо лаконічніший ніж попередній. Дарія Віконська тепер назву книжки та її авторку подає у заголовку своєї рецензії. У першому реченні вона наголошує на тому, що вихід книжки, яка є описом подорожі, довгоочікувана подія. Дарія Віконська вбачає у молодій авторці наявність «дару безпосередности виразу», зазначає у творі різноманіття вражень та образів, а рівень мови й стилю визначає як бездоганні. Це все незаперечні аргументи того, що «Чар Марока» є «справжнім літературним твором» за європейськими канонами. Якщо зіставити з попередньою рецензією, то тут простежується схожість не лише у змісті, а й у вживанні однакових фраз під час характеристики книжки, наприклад: «Цікавий текст ілюстрований низкою артистично схоплених світлин». Однак у цій рецензії Дарія Віконська не конкретизує, на кого орієнтована книжка, а послуговується означальним займенником із прийменником «для всіх». У підсумку вона визначає унікальність книжки і привабливість для читачів, стимулюючи їх до ознайомлення з книжкою, яка «дає... рідку насолоду: гарної мови, цікавих описів і наскрізь життєрадісного світовідчужування» [2, с. 61]. В обох рецензіях інформаційно-ілюстративна частина стиснута. Вони невеликі за обсягом, не містять розгорнутого аналізу художнього твору і є міні-рецензіями. Такий різновид, за твердженням Г. Лазутіної та С. Распопової, «задає певну ноту для сприйняття» (привертає увагу до твору) і «дає орієнтовні знання про нові компоненти культурного пласта суспільного життя» [6, с. 225].

У літературній рецензії потрібно зуміти розкрити задум автора й висловити власні ідеї та спостереження, що мають суспільну цінність. Ці завдання Дарія Віконська реалізує у відгуку на книжку Victoria Marguerite «La garzonne» («Дівчур»), опублікованій у журналі «Нова Хата» (1925. – Ч. 4). Потреба відреагувати на твір зумовлена кількома чинниками: є книжка, яку читала чи читає кожна жінка, ім'я її автора викреслили з Ордена Почесного легіону (найвища державна нагорода у Франції), на захист виступив Анатоль Франс. Тож Дарія Віконська прагне витлумачити погляд автора щодо питання, як

повинні жити жінки до заміжжя. Рецензентка стверджує, що книжка є дослідженням звичаїв тогочасної доби, написана об'єктивно. Помилкове потрактування багатьох читачів, на її думку, може нашкодити молодим жінкам: їм здається, що автор вважає «сексуально свобідне життя молодих жінок перед подружжям (на зразок мужчин) було запорукою певнішого вибору будучого мужа й щасливішого подружнього співжиття» [2, с. 72]. На підтвердження тези, наводить кілька переконливих аргументів: «непорочність є однією з найбільш притягаючих прикмет», переваги у «романтичній любові» [2, с. 73]. У цьому ж контексті розглядається Monique Lerbier. Віконська героїню книжки визначає як тип молодой незаміжньої жінки, яка «шукає, блукає і тяжко платить за кожний досвід», тому не варто читачкам наслідувати її стиль життя. Важливим для жінки, на думку рецензентки, є приборкання, опанування пристрастей, розуміння своєї вартості. Наприкінці вона наголошує на недоліки у викладі, вважаючи, що «деякі уступи краще надавалися б до поміщення в патологічній розвідці, ніж в літературнім творі» [2, с. 74]. Попри це, Дарія Віконська дає позитивну оцінку твору: «Але назагал написана знаменито, з особливо тонким розумінням жіночої психе» [2, с. 74].

Під час розгляду твору рецензентка неодноразово звертається до цитування, аргументуючи свої думки: німецькою – Isolde Rurz, французькою – Victoria Marguerite. Це підтверджує той факт, що Дарія Віконська володіла іноземними мовами. Крім перелічених, знала англійську, італійську, польську, російську [3, 8]. На думку О. Тертичного, рецензент повинен вільно володіти мовою твору, який рецензує [7, 260]. Зауваження є доречним, доказом чого є діяльність Дарії Віконської: володіння іноземною мовою дало змогу їй донести свої враження про твір, який є важливою суспільною подією, охарактеризувати його й оцінити.

У 1927 р. на сторінках журналу «Нова Хата» з'являється рецензія «Нова історична повість Б. Лепкого [“Мазепа”]», підпис – І. Федорович-Малицька. У першому абзаці вона наголошує на тому, що твір новий і значущий («різдвяний дарунок»). Тут розкривається й її прихильність до Мазепи через метафоричне зображення: «світла постать людини, що була осередком і висловом високої ідеї освободження і злуки всіх українських земель, яка донині світить провідною зіркою на горизонті наших змагань та думок» [2, с. 81]. Усупереч такій позитивній оцінці гетьмана, у центрі її уваги опиняються жіночі образи. Дарія Віконська висловлює вдячність автору, який увів у літературу сильну

жінку, «холодну розумом, палку почуваннями» – Мотрю Кочубеївну. Для того, щоб читач краще сприйняв цей образ, рецензентка послуговується цитатами з твору, прирівнює до героїнь творів Лесі Українки: донни Анни, Кассандри, Тірци. Зразком високоінтелектуальної жінки вважає матір гетьмана ігумену Дівочо-Вознесенського Києво-Печерського монастиря. Самовпевненою, деспотичною, злою, сповненою жадобою влади характеризує матір Мотрі Любов Хведорівну. Проте і в цьому негативному образі вбачає позитивні риси: «А однак в цій жінці був, хоча короткозорий, але неабиякий розум, неабиякий характер» [2, с. 86]. Схвально відгукується про тіток Марію і Лідію, стару няню і робить висновок, що є ще багато визначних жінок України, які потребують творчого осмислення й представлення загалу. На підтвердження цитує англійською рядки з твору «Токата Галупі» Роберта Браунінга. Дарія Віконська на позначення минулого використовує метафору «Дух Старовини». Вона вважає його живим, аргументом слугують рядки з твору Б. Лепкого «Батурицькі руїни». Через вдале поєднання метафор, персоніфікацій та епітетів вона формулює побажання: «Нехай в сильнім живім слові, в народній літературі воскресне давня слава; нехай бодай очима думі бачимо те світле минуле, що зараз є запорукою світлішої будучности» [2, с. 87]. Завершує розгляд образів висловлюванням своїх прагнень: поява героїв та зображення подій минулих часів, підкреслюючи спроможність, покликання автора до цього.

Майстерність Б. Лепкого вбачає у його «тонкому відчутті атмосфери даного середовища», як мовного оформлення повісті про Мазепу, яку охарактеризовано через вдало використані метафори: «мова є бездоганна, вирізьблена долотом поета-артиста» [2, с. 88]. Вона зазначає, що письменник належну увагу приділив не лише змісту, а й формі, важливість якої більшість недооцінює. Рівень форми дає можливість назвати повість «поемою в прозі», зважаючи на її досконалість. Наприкінці рецензії Дарія Віконська визначає місце твору Б. Лепкого в літературному процесі, наголошуючи на новаторстві автора – вітчизняні митці не зверталися до постаті Мазепи: «Перший з-поміж українців-поетів та письменників взявся віддати довг вдячності Великому Гетьманові..., і перший написав історичну повість, яка є зараз артистичним твором» [2, с. 88]. Вона висловлює сподівання на появу книжок такого роду, що є завершальним етапом у позитивній оцінці повісті «Мазепа».

Дослідники В. Здоровага, Л. Кройчик, О. Тертичний наголошували на тому, що в центрі уваги рецензента може опинитися і науковий твір

для його подальшого аналізу та оцінки [8, с. 204; 1, с. 153; 7, с. 259]. І. Михайлин зазначав, що в рецензіях «може пропонуватися своє бачення матеріалу (теми) й розв'язання проблеми, тоді вони не лише дають оцінку, а є «самостійним внеском у науку» [9, с. 104]. К. Серажим відносить рецензії на наукові твори до літературних [10, с. 314], натомість О. Кузнецова розглядає їх як окремий вид [11, с. 106]. Рецензії на наукові праці знаходимо і у творчій спадщині Дарії Віконської.

Василь Габор зазначав, що Михайло Островерха зараховував Дарію Віконську до теоретиків українського мистецтва [3, с. 10]. Саме тому вона не могла залишити поза увагою монографію про художника Олексу Новаківського, опублікувавши критичний відгук на сторінках часопису «Дзвони» за 1934 р. Підписала його Іванна Федорович-Малицька (подвійне прізвище, що поєднує дівоче Федорович та чоловіка – Малицький), хоча на позначення цієї непересічної творчої постаті західноукраїнського літературно-мистецького простору 20–30-х рр. ХХ ст. здебільшого використовується псевдонім Дарія Віконська. Рецензію дослідниця розпочинає бібліографічним описом видання, що виконує функцію заголовка. У вступі розглядає процес друку книжок, присвячених українським малярам, їх якість, цінність. Появу такого явища вона пов'язує з виходом праці про Олену Кульчицьку за сприяння Асоціації незалежних українських митців. Про якість видання висловлюється стисло, лише зазначаючи, що це «скромна, надто скромна монографія» [2, с. 205]. Про вищу оцінку наступних наукових праць свідчить вказівка на спосіб друку, який вважає зразковим: «три вже по-європейськи видані монографії українських митців, що постійно перебувають у Парижі: Глуценка, Гриценка, Андрієнка» [2, с. 205]. Дарія Віконська наголошує на потребі такого різновиду видань, в яких би йшлося про творчість галичан Івана Труша та Олекси Новаківського. У такий спосіб обґрунтовує актуальність появи монографії про Олексу Новаківського.

Від загальної оцінки видання («гарно видана монографія») вона переходить до розгляду постаті Володимира Залозецького. Прихильність до нього, визнання його здібностей, орієнтування в предметі дослідження засвідчує через відповідні характеристики: «найбільш покликаний до того», «знаний знаток мистецтва», «глибоке знання мистецтва різних культур», «підхід до сюжету ... виказує культуру зрілого зрівноваженого ума європейського закром» [2, с. 205]. Дарія Віконська аналізує спосіб дослідження теми Володимиром Залозецьким. Рецензентка стверджує, що автор видання послідовно доводить:

Олекса Новаківський – колорист, якому властиві монументальність та динаміка вислову. Аргументами слугують численні цитати, наведені з праці. Дарія Віконська, крім основної, називає ще й інші структурні складники змістової частини монографії: біографія художника, перелік його праць, огляд літератури про Новаківського, 35 репродукцій творів. Оцінює позитивно й стиль: «мова добра», дохідливий, науковий виклад.

Рецензент, на думку О. Кузнецової, повинен не лише об'єктивно (наскільки це можливо) оцінити роботу, а й делікатно підказати авторі помилки [11, с. 103]. Таких вимог дотримується Дарія Віконська. Вона шкодує, що автор не порівняв творчість О. Новаківського з картинами інших тогочасних художників, не згадав про засновану вдома малярську школу. Зауваження рецензентка чітко аргументує, вказуючи на вигоду: автор міг би отримати цікаві спостереження, важливість згадки про школу полягає у її значенні. Про О. Новаківського висловлюється метафорично, у такий спосіб наголошуючи на його вагомій ролі у процесі вдосконалення суспільства: «Головна заслуга, що нарешті порушилось багно галицької байдужості до мистецтва і почала допливати свіжа джерельна вода» [2, с. 207]. На позначення професії О. Новаківського Дарія Віконська використовує лексеми «артист», «маляр», «мистець», що не є властивим для сучасного мовлення.

У доробку Дарії Віконської є рецензії і на релігійну тематику, які були опубліковані в неперіодичному науковому виданні «Записки Чина Св. Василя Великого» 1932 р. Ці відгуки були підготовлені на закордонні дослідження, що не викликало для неї труднощів завдяки досконалому володінню іноземними мовами. Рецензії розпочинаються бібліографічним описом видання, поданого мовою оригіналу – англійською, однак відрізняються масштабністю розгляду й рівнем чіткості у формулюванні думки. Наприклад, нагромадження синтаксичних конструкцій наявне на початку рецензії «St. Basil and monasticism» (назва рецензованої праці використана як заголовок), що утруднює сприйняття: «Книжка, як навчає нас передмова, написана з приводу появи однієї праці про св. Василя Великого (St Basil the Great, a study in monasticism, by W. K. Lowther Clarke. Cambridge 1913), в якій, після думки G. Murphy, цілий предмет невідповідно потрактований» [2, с. 325]. Далі конкретизовано: В. Кларком була здійснена спроба простежити відповідність засад Василієвого монаршого життя потребам і вимогам сучасних християн – протестантів-англіканців. Попри недоліки праці про св. Василя Великого,

зазначено й її наукову цінність, працю автора – один із перших переклав англійською мовою «Аскетичні твори» святого. Отже, Дарія Віконська вдається до розгляду двох праць, по чергово згадуючи, зіставляючи їх. За твердженням дослідниці, G. Murphy подекуди полемізує з іншим автором, саме тому «її книжка не є якоюсь історичною працею, але радше студією науки св. Василя В[еликого] про монаше життя» [2, с. 326]. Далі Дарія Віконська зазначає наявність бібліографії на початку книжки, цікаву форму викладу правил життя ченців, а в підсумку дає високу оцінку: праця дуже «совісна і цікава» для інтелігенції.

По-іншому побудована рецензія на статтю професора І. Мірчука. Дарія Віконська англійський бібліографічний опис видання використовує як заголовок до свого дослідження. Розпочинається рецензія з повідомлення про вихід в журналі «Slavonic Review» статті про українську уніатську церкву в англійському перекладі. Далі рецензентка аналізує працю науковця, висвітлюючи переваги, однак часто демонструє невідповідне слововживання: «пластично та цікаво представляє політичні обставини та психологічне підложжя, яке допровадило до унії з Римом», «влучно підкреслює, що православні прихильники унії представляли собою українську національну ідею в противенстві до консервативної партії», «стаття обіймає найдавніші часи», «автор розвиває національне значення унії для українського народу» [2, с. 334]. Чітко визначає хронологічні межі, які були охоплені в статті, – від прийняття християнства до сучасності. Вона зазначає актуальність теми і важливість появи статті в часописі Інституту славистики і східноєвропейських студій Університетського коледжу Лондона як для українців, так і для людей, які проживають в інших країнах.

У наступному абзаці Віконська не розкриває положень статті, а зосереджує увагу на подальшій діяльності І. Мірчука, що не простежувалося в інших рецензіях: у 1932 р. у Мюнстері на запрошення гуртка католицьких академіків «виголосив відчити» (західноукраїнське слово, доповідь, лекція): «Спліканасході, її духовно-історичні передумови і наслідки», «Месіанізм, основна проблема слов'янського мислення і його стосунок до німецького ідеалізму». На завершення зазначає, що очікує від професора нових вартісних праць: «Сподіваємося, що проф. Мірчук і далі розвиватиме свою високоцінну інформаційну і наукову діяльність між чужинцями» [2, с. 334]. Така додаткова інформація і кінцівка є визначальними рисами композиції аналізованої рецензії і вирізняють її з-поміж змістоформ того ж автора.

Дослідниця О. Кузнецова зазначає, що «у науковій рецензії автор багато місця віддає опису, викладу суті наукової праці» [11, с. 106]. Підтвердженням цього є рецензія на видання Г. Робінсон, в якій подано історію грецького монастиря св. Іллі в Карбоні. Традиційно Дарія Віконська наводить повний бібліографічний опис. Після цього звертається безпосередньо до праці й ознайомлює читача з нею, вказуючи на вид видання (збірка документів з історії монастиря св. Іллі), побудову (три томи). Зазначає наявність вступної статті з коротким історичним нарисом, в якому йдеться про заснування монастиря та подальше його існування. Від такої короткої характеристики Дарія Віконська переходить до детального відтворення змісту, чого не робила в попередніх рецензіях, а завершує розповідь показом стану монастиря св. Іллі в сучасний період: «Нині з колишнього величавого монастиря остало лише кілька розвалених стін» [2, 333]. Наприкінці повертається до розгляду композиції, наголошуючи, що перший том збірки містить перелік ігуменів монастиря і список монастирів і церков, які колись належали «до великого осідку в Carbone». Дарія Віконська зауважує, що історичні документи, які увійшли до другого і третього томів, написані грецькою, однак є англійський переклад. Без наведення чітких, переконливих аргументів у підсумку дає позитивну оцінку: «Загалом праця G. Robinson свідчить про дійсний науковий хист авторки і про очевидне замилювання до предмета і представляє собою цінний вклад у літературу грецького василіанського монашества» [2, с. 333]. Рецензентка також повідомляє, де перебувають оригінали, і зазначає, що процес віднаходження нових рукописів триває.

Висновки. Отже, спадщина Дарії Віконської включає і рецензії, в яких характеризуються художні твори і наукові праці і дається їх оцінка. Найвні великі рецензії і міні-рецензії (лаконічні, точні, однак у них немає всебічного аналізу, що зумовлено невеликим обсягом, зосереджується увага на стилі). У більшості своїх рецензій Дарія Віконська не висловлювала зауважень (виняток – аналіз монографії В. Залозецького «Олекса Новаківський», книжки Victoria Marguerite «La garzonne»). Рецензії на наукові праці – це розгляд монографії, збірки документів, статті, які були написані на мистецьку і релігійну тематику. Вони розпочинаються бібліографічним описом, поданого мовою оригіналу (українською, англійською), що дає відповіді на запитання «що?», «де?», «коли?» було опубліковано. Такого структурного елемента немає в рецензіях на твори художньої літератури. У

них Віконська визначає переваги й дає оцінку творам С. Яблонської «Чар Марока», Victoria Marguerite «La garzonne», Б. Лепкого «Мазепа», зосереджуючи увагу на розгляді майстерності письменника, образної системи, декодуючи авторську ідею читачам.

Дарія Віконська висловлювала особисте ставлення до поставленої проблеми, наголошувала на значенні художніх творів, наукових праць, порізно аналізувала їх структуру (залежно від об'єкта рецензування) і наводила аргументи. У відгуках на закордонні дослідження, в книжці наведені мовою оригіналу власні назви, цитати, що свідчить про ґрунтовні знання рецензентки. Тож враження Дарії Віконської є професійними й аргументованими. Рецензії завершуються висновками, які містять позитивну оцінку, що базується на її спостереженнях і міркуваннях, узагальненнях. Вони зазначають, на кого орієнтований і кого може зацікавити художній твір, наукова праця. У такий спосіб рецензентка привертає увагу читача до новинки, що має наукову, художню цінність. Для рецензій властиві чіткий, послідовний виклад (емоційний, якщо аналізується художній твір, але, якщо наукове дослідження – стриманий) водночас дохідливий, читабельний стиль і метафоричне висловлювання.

Подяки. Статті Н. Поліщук та В. Ґабора стали поштовхом до розгляду рецензій Дарії Віконської.

Список літератури

1. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров // Основы творческой деятельности журналиста : учеб. / ред. – сост. С. Г. Корконосенко. – С.Пб., 2000. – С. 125–167.
2. Віконська Д. *Arg Longa...* : Літературознавство. Мистецтвознавство. Культурологія. Есеї / Дарія Віконська / упоряд. та літ. редакція Н. Поліщук. – Львів : ЛА «Піраміда», 2015. – 352 с.
3. Ґабор В. Аристократка духу : Дарія Віконська / Василь Ґабор // Дарія Віконська. Жінка в чорному: Етюди, поезії в прозі, нариси, діалоги; Джеймс Джойс: Тайна його мистецького обличчя. – Львів: ЛА «Піраміда», 2013. – С. 7–16.
4. Шевчук Л. Т. Творчість Дарії Віконської в літературно-критичній рецепції 30-х років ХХ століття (у 120-літній ювілей) / Л. Т. Шевчук // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2012. – № 2(18). – С. 102–110.
5. *Риторические основы журналистики: Работа над жанрами газеты [Электронный ресурс]* / З. С. Смелкова, Л. В. Ассуирова, М. Р. Савова, О. А. Сальникова. – М. : Флинта: Наука, 2003. – Режим доступа : <http://evartist.narod.ru/text3/84.htm>. – Дата доступа : 02.08.2016.
6. Лазутина Г. В. Жанры журналистского творчества : учеб. пособ. / Г. В. Лазутина, С. С. Распопова. – М. : Аспект Пресс, 2011. – 320 с.
7. Тертычный А. А. Аналитическая журналистика

тика : учеб. пособ. / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2010. – 352 с.

8. *Здоровега В. Й.* Теорія і методика журналістської творчості : підруч. / В. Й. Здоровега. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.

9. *Михайлин І. Л.* Основи журналістики : підруч. / І. Л. Михайлин. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 496 с.

10. *Серажим К. С.* Текстознавство : підруч. / К. С. Серажим. – К. : Київський університет, 2008. – 528 с.

11. *Кузнецова О. Д.* Аналітичні жанри і методи преси : посіб. / Олена Дмитрівна Кузнецова. – Львів : ПАІС, 2013. – 196 с.

References

1. *Kroichyk, L. E.* (2000), "System of journalistic genres", Basic Principles of Journalist's Creative Activity : a Textbook, in Korkonosenko, S. H. (Ed.), St. Petersburg, pp. 125–167.

2. *Vikonska, D.* (2015), *Ars Longa... : Literary Criticism. Art History. Culturology. Essays*, in Polishchuk, N. (Ed.), LA "Piramida", Lviv, 352 p.

3. *Gabor, V.* (2013), "The aristocrat of the spirit: Dariya Vikonska", *Dariya Vikonska. A Woman in Black: Etudes, Poetry in Prose, Essays, Dialogues*; James Joy-

ce: *Secret of His Artistic Person*, LA "Piramida", Lviv, pp. 7–16.

4. *Shevchuk, L. T.* (2012), "Dariya Vikonska's creative work through literary-critique receptions in the 30th of XX century (the 120th anniversary)", *Prykarpatskyi Visnyk NTSh. Slovo [Cisicarpethian Bulletin of Shevchenko Scientific Society. A Word]*, no. 2 (18), pp. 102–110.

5. *Smelkova, Z. S., Assuirova, L. V., Savova, M. R. & Salnikova, O. A.* (2009), *Rhetorical Basic Principles of Journalism : Working on Newspaper's Genres*, Flynta, Nauka, Moscow, 320 p.

6. *Lazutina, H. V. & Raspopova, S. S.* (2011), *Genres of Journalistic Work : a Textbook*, Aspekt Press, Moscow, 320 p.

7. *Tertychnyi, A. A.* (2010), *Analytical Journalism : a Textbook*, Aspekt Press, Moscow, 352 p.

8. *Zdoroveha, V. Y.* (2004), *Theory and Methods of Journalistic Work : a Textbook*, PAIS, Lviv, 268 p.

9. *Mykhailyn, I. L.* (2011), *Basic Principles of Journalism : a Textbook*, Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, 496 p.

10. *Serazhym, K. S.* (2008), *Study of Text: a Textbook*, Kyivskiy universytet, Kyiv, 528 p.

11. *Kuznetsova, O. D.* (2013), *Analytical Genres and Methods of the Press : a Textbook*, PAIS, Lviv, 196 p.

Гжегожевская (Чепурняк) Т. А.

Рецензии Дарии Виконской на художественные произведения и научные труды : композиционный и стилистический аспекты

В статье определены особенности рецензий Дарии Виконской на художественные произведения и научные труды, которые были опубликованы в 20–30-е гг. XX в. и до сих пор не были объектом изучения. Значительное внимание фокусируется на композиции рецензий различной тематики. Чтобы выяснить ее специфику, в исследовании были применены сравнения, анализ, структурно-типологический метод. С целью определения жанрово-стилевых особенностей рецензий использовано описательный, художественно-эстетический методы.

Прослежено, что рецензии Дарии Виконской отличаются по объему, следовательно у них не имеются все структурные элементы, что предопределяет отличие в композиции. Выявлено, что в большинстве рецензий отсутствуют замечания. Им свойственны четкое, последовательное изложение, метафорическое высказывание. Библиографическое описание имеется лишь в рецензиях на научные труды. Рецензии отличаются стилем изложения (эмоциональный или сдержанный), который зависит от объекта рецензирования.

Ключевые слова: Дария Виконская; рецензия; художественное произведение; научный труд; композиция.

